

ПРОБЛЕМА РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ В УКРАЇНІ

Україна в умовах Євроінтеграції постійно розвивається, разом із підписанням Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) наша держава підкреслила своє бажання наблизити національне законодавство до «acquis ЄС» шляхом тісної співучасті у розробці, підписанні, ратифікації європейських нормативно-правових актів різних галузей права. До них має належати і Римський статут (далі – РС), у підготовці якого Україна брала активну участь, підписала ще 20 січня 2000 року, але досі не ратифікувала, та разом з цим 19 листопада 2006 року для нашої держави все ж таки набрала чинності Угода про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) від 9 вересня 2002 року. Всебічний та поглиблений аналіз проблем, пов'язаних з ратифікацією РС в Україні та труднощі, що виникли з його імплементацією у внутрішньо-державне законодавство викладений у працях таких науковців, як Т. Ф. Рибалко, Р. Волинець, Н. А. Боднар, П. Д. Пилипенко, М. Стельмах, А. О. Кориневич, А. В. Підгородинська та інші.

Отже, які етапи прийняття необхідності ратифікації пройшла Україна: спочатку Президент України звернувся до Конституційного Суду України (далі – КСУ) для в'яснення сумісності РС та Конституції України (далі – КУ). У своєму рішенні від 11.07.2001 № 3-в/2001 КСУ надійшов до такого висновку: «МКС доповнює систему національної юрисдикції. Можливість такого доповнення судової системи України не передбачена розділом VIII «Правосуддя» КУ. Це дає підстави для висновку, що абзац 10 преамбули та стаття 1 Статуту не узгоджуються з положеннями частин першої, третьої статті 124 Конституції України, а тому приєднання України до цього Статуту відповідно до частини другої статті 9 КС можливе лише після внесення до неї відповідних змін» [2]. А під час ратифікації Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС 16 вересня 2014 року, Верховна Рада заявила: «Зобов'язання України, які впливають зі статті 8 Угоди, щодо ратифікації РС Міжнародного кримінального суду 1998 року будуть виконані після внесення відповідних змін до Конституції

України» [3]. Щоб усунути рішення КС України, яке перешкоджає ратифікації РС, Закон України від 2 червня 2016 року «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» статтю 124 КУ викладає в новій редакції, та ч.6, зазнавши суттєвих змін, зазнає, що «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутот Міжнародного кримінального суду», та як визначено Прикінцевими та перехідними положеннями Закону, ч. 6 статті 124 КУ набирає чинності 30 червня 2019 року [4] Тобто на даному етапі, Україна скористалася пунктом 3 статті 12 РС та визнала юрисдикцію МКС, не ратифікувавши його, адже ратифікація – дуже довготривалий процес, з урахуванням попереднього рішення КС, проблемою гармонізації внутрішнього законодавства, а саме необхідно включити до Кримінального Кодексу України статті щодо злочинів проти людяності, а також окремих видів воєнних злочинів, ще нам слід, як і більшість держав-учасниць, запровадити кримінальну відповідальність за міжнародні злочини, що підпадають під компетенцію МКС[5]. Разом із цим рішенням на Україну покладаються усі обов'язки, а саме зобов'язання співпрацювати з МКС та виконувати усі рішення й накази, а права, які надаються державам, що ратифікували КС, а саме право бути членом Асамблеї держав-учасниць МКС, право брати участь в виборах Прокурора МКС та подавати кандидатуру судді МКС, право активно брати участь у роботі загалом Україні не надається. Виходячи з вищевизначеного стає зрозумілим, що не зовсім вірним було тлумачення КСУ «принципу комплементарності», на основі якого здійснює свою діяльність Міжнародний Суд. Та вже рік як пройшов вищезазначений термін, а певних зрушень і досі, на жаль, немає.

На сьогодні РС ратифікували лише 122 держави, населення яких становить приблизно третина населення всього світу. Усі держави-члени ЄС ратифікували Статут, усвідомлюючи, що такі злочини як геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини агресії, мають розглядатися стабільним міжнародним органом кримінальної юрисдикції, адже вони цілком порушують Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод. Також є певна тенденція, що країни, які регулярно є учасниками бойових дій, такі як Росія, Китай, Індія, США, більшість арабських

держав також не ратифікували РС. На превеликий жаль, міжнародний кримінальний суд не має власного механізму правозастосування та базується на співпраці держав, що ратифікували РС, тому в інтересах усіх країн світу ратифікувати положення статуту та добросовісно до них дотримуватися, у тому числі і Україні.

Таким чином, ратифікація Римського статуту Україною є дуже важливим напрямом, який підкреслить готовність нашої держави боротися та співпрацювати з Європейським Союзом проти безкарності, несправедливості та ще раз доведе серйозність наміру повноцінно вступити до Європейського Союзу. Також, на мою думку, тільки МКС дійсно може допомогти Україні у всебічному та незалежному розслідуванні злочинів, які відбувалися в окупованому Криму та Донбасі.

Джерела:

1. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський статут). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01>.
2. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.
3. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1401-19/paran195#n195>.
4. Рибалко Т. Ф. Правові проблеми ратифікації Римського статуту в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 304-307. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_72.

Науковий керівник – д.ю.н., професор Сурілова О. О.